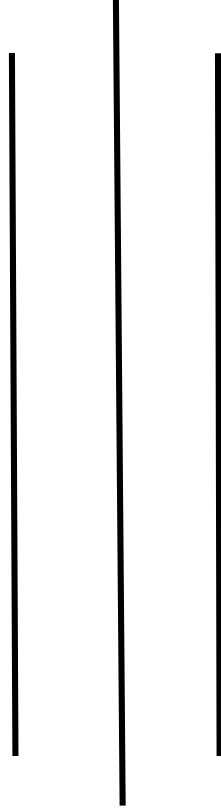

प्रदेश सभा
सार्वजनिक लेखा समिति
बागमती प्रदेश

महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७ एवं बेरुजू फर्छ्यौट प्रक्रिया
सम्बन्धी छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रमको प्रतिवेदन
२०७८

प्रदेश सभा सचिवालय
हेटौडा, नेपाल

विषयसूची

१. पृष्ठभूमि.....	१
२. उद्देश्य.....	१
३. सहभागीहरू.....	१
४. श्रोतव्यक्ति एवं कार्यपत्र प्रस्तुतकर्ता	२
५. छलफल तथा अन्तर्क्रियाबाट प्राप्त निष्कर्ष.....	२
५.१ सार्वजनिक लेखा समितिको उद्देश्य	२
५.२ सार्वजनिक लेखा समितिको कामकारवाही सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय अभ्यास	३
५.३ सभापति र सदस्यहरूको भूमिका	४
५.४ प्रदेश सभा सचिवालयको दायित्व र भूमिका	४
५.५ सार्वजनिक लेखा समिति सचिवालयको दायित्व र भूमिका	४
५.६ बेरुजू मापनका क्षेत्रहरू	५
५.७ बेरुजुका प्रकार	५
५.७ बेरुजू फर्छ्यौट गर्ने उपायहरू	६
६. महालेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा छलफल प्रक्रिया	७
७. महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७ मा बढि बेरुजू हुने मन्त्रालय र मन्त्रालयगत व्यहोरा	९
८. महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७ मा देखिएको समग्र व्यहोरा	१४
९. बेरुजू फर्छ्यौटमा रहेका समस्याहरू	१५
१०. सुझाव तथा सिफारिस	१६

१. परिचय:

सार्वजनिक लेखा समिति, बागमती प्रदेशको आयोजना तथा संसद सहयोग परियोजना, UNDP को सहकार्यमा सार्वजनिक लेखा समितिको कार्यक्षेत्र बमोजिम महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७ एवं बेरुजु फर्छ्यौट प्रक्रिया सम्बन्धी छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम माननीय सभामुख श्री सानु कुमार श्रेष्ठको प्रमुख आतिथ्यता एवं संघीय संसदको सार्वजनिक लेखा समितिका सभापति माननीय भरत कुमार शाह र महालेखापरीक्षक माननीय टंकमणि शर्मा दंगालको उपस्थितिमा सम्पन्न भयो। उक्त कार्यक्रममा उपमहालेखापरीक्षक श्री रामु प्रसाद डोटेल, व्यवस्थापिका संसद तथा समितिका पूर्वसचिव श्री सोम बहादुर थापा, संघीय संसदको सार्वजनिक लेखा समितिका सचिव डा. रोजनाथ पाण्डे र नायव महालेखापरीक्षक श्री ईन्द्रप्रसाद आचार्यले प्रस्तुत गर्नु भएको कार्यपत्रमाथि समितिका माननीय सदस्य लगायतका सहभागीहरूले छलफलमा भाग लिनु भएको थियो। समितिको कार्यक्षेत्र बमोजिम महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन उपर गरिने छलफल प्रक्रिया, उपसमितिले गर्ने अध्ययन एवं बेरुजु फर्छ्यौट प्रक्रिया सम्बन्धमा समितिलाई जानकारी प्रदान गर्न कार्यक्रमले सहयोग गर्ने विश्वासका यो अन्तर्क्रिया कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो।

२. कार्यक्रमको उद्देश्य:

महालेखा परीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७ ले बागमती प्रदेश सरकार र अन्तर्गतका निकायहरूले गरेका कामकारबाहीका सम्बन्धमा प्रतिवेदनले औल्याएको बेरुजुको अवस्था कस्तो रहेको छ, बेरुजुको दर घटाउने के कस्ता उपायहरू छन्, एवं बेरुजु फर्छ्यौट प्रक्रियाका सम्बन्धमा सार्वजनिक लेखा समितिले चालनुपर्ने कदमका सम्बन्धमा जानकारी लिने यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य हो।

३. सहभागिहरू:

यस कार्यक्रममा देहायका माननीय सदस्य तथा अन्य आमन्त्रित व्यक्तित्वहरूको सक्रिय सहभागिता रहेको थियो।

- मा. भरत कुमार शाह -सभापति, सार्वजनिक लेखा समिति, प्रतिनिधि सभा
- मा. टंकमणि शर्मा दंगाल - महालेखापरीक्षक
- मा. सानु कुमार श्रेष्ठ - सभामुख, बागमती प्रदेश सभा
- मा. माधव प्रसाद पौडेल - सभापति, प्रदेश मामिला समिति
- मा. संरेश नेपाल - सभापति, अर्थ तथा विकास समिति
- मा. न्हुक्षे नारायण श्रेष्ठ - सभापति, सार्वजनिक लेखा समिति
- मा. रमा आले मगर - सभापति, उद्योग, पर्यटन तथा वातावरण समिति

- बागमती प्रदेश सभा सार्वजनिक लेखा समितिका माननीय सदस्यहरु
- श्री कृष्ण हरि खड्का - सचिव, बागमती प्रदेश सभा
- श्री अम्बिक घिमिरे - सचिव, सार्वजनिक लेखा समिति, बागमती प्रदेश सभा
- प्रदेश सभा सचिवालयका कर्मचारी, पत्राकार, सुरक्षाकर्मी एवं अन्य महानुभावहरु।

४. श्रोत ब्यक्ति एवं कार्यपत्र प्रस्तुतकर्ता:

क्र.सं.	श्रोत ब्यक्ति प्रस्तुतकर्ता	कार्यपत्र/विषयवस्तु
१	श्री रामु प्रसाद डोटेल उपमहालेखापरीक्षक	महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७, प्रदेश सरकारको आयव्यय, सार्वजनिक खरीद, खर्च व्यवस्थापन, लेखापरीक्षणको दृष्टिकोण (नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारीता र औचित्यता) को पालना एवं पारदर्शिता र भ्रष्टाचार नियन्त्रणको स्थिति।
२	श्री सोम बहादुर थापा - पूर्व सचिव, व्यवस्थापिका संसद एवं सार्वजनिक लेखा समिति, प्रतिनिधि सभा	सार्वजनिक लेखा समितिको कार्यक्षेत्र बमोजिम समितिको काम कारबाही, सञ्चालन प्रक्रिया एवं राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास समितिको औचित्यता एवं बेरुजु फछ्यौटको पूर्व अभ्यास, प्रक्रिया र प्रभावकारीता
३	डा. रोजनाथ पाण्डे - सचिव, सार्वजनिक लेखा समिति, प्रतिनिधि सभा	नेपालको विद्यमान बेरुजुफ छ्यौटमा सार्वजनिक लेखा समितिको भूमिका, समितिमा सरकारको प्रस्तुती, बेरुजु फछ्यौट समितिको गठन र निर्णय प्रक्रिया, संसद र सार्वजनिक लेखा समितिको कार्यात्मक समन्वय
४	श्री इन्द्र प्रसाद आचार्य नायव महालेखापरीक्षक	महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७ को मन्त्रालयगत व्यहोरा।

५. छलफल तथा अन्तर्क्रियाबाट प्राप्त निष्कर्ष:

५.१ सार्वजनिक लेखा समितिको उद्देश्य:

- सुशासन प्रवर्द्धन, नियमितता, वित्तिय जवाफदेहीता, वित्तीय अनुशासन, पारदर्शिता, प्रभावकारिता, सार्वजनिक साधन र श्रोतको अधिकतम उपयोगमा जोड दिने।
- सार्वजनिक निकायमा हुने सबै प्रकारका अनियमितता, वेरुजु र साधनस्रोतको दुरुपयोग तथा भ्रष्टाचारको निवारण गर्ने।
- प्रदेश सरकारलाई प्रदेश सभा प्रति जवाफदेही बनाउने।

५.२ सार्वजनिक लेखा समितिको काम कारवाही सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय अभ्यास:

- सार्वजनिक लेखा समितिको काम कारवाहीलाई अगाडी बढाउन प्रचलन राष्ट्रिय कानून र अन्तराष्ट्रिय अभ्यासका कुरा मूल आधार हुन।
- अन्तराष्ट्रिय अभ्यासले समितिलाई धेरै कुराहरु सिकाउँछ र समितिको क्षमता अभिवृद्धि र प्रभावकारिता अभिवृद्धिमा धेरै ठूलो सहयोग गर्छ।
- यसबाट अन्तराष्ट्रियस्तरको गोष्ठी र सेमिनारमा प्रस्तुत हुन पनि धेरै सहयोग पुग्छ।
- सामान्यतया, सार्वजनिक लेखा समितिको कार्यक्षेत्रमा महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन र सार्वजनिक लेखा नै राखिने गरेको पाईन्छ।
- बंगलादेश, श्रीलंका जस्ता केही देशमा सरकारी कार्यालय र सार्वजनिक संस्थानहरुको बेरुजू छलफल गर्न अलग - अलग समिति गठन गर्ने गरेको पाईन्छ।
- भारत, बेलायत, क्यानडा, अष्ट्रेलिया लगायत अरु देशमा समितिको कार्यकाल एक वर्ष तोकिएको गरेको पाईन्छ।
- बंगलादेश, श्रीलंका र माल्दिभ्स जस्ता केही देशमा बाहेक अरु देशमा समितिको सभापति विपक्षी दलको वरिष्ठ नेता मध्येबाट हुने व्यवस्था गरिएको छ।
- समितिको निर्णय प्रकृया बहुमतबाट हुने व्यवस्था छ।
- बेलायत लगायत सबै देशका सार्वजनिक लेखा समितिका बेरुजू छलफल सम्बन्धी बैठकमा महालेखापरीक्षकलाई राखेर छलफल र निर्णय गर्ने गरिन्छ।
- महालेखापरीक्षकको कार्यालयले सार्वजनिक लेखा समितिको सल्लाहकार सहयोगी संस्थाको रूपमा काम गर्नु पर्ने अभ्यास छ र नेपालमा पनि यो अभ्यासको थालनी वि.सं.२०४८ सालबाट शुरु भएको हो।
- सार्वजनिक लेखा अन्तर्गत कुनै पनि विषयमाथि अध्ययन र जाँच गर्दा प्राविधिक सहयोगको रूपमा महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट सहयोग लिने अभ्यास अरु देशमा र नेपालमा पनि छ।
- बेलायत, क्यानडा, अष्ट्रेलिया र अन्य युरोपेली देशमा सार्वजनिक लेखा समितिको प्रतिवेदनमा उल्लिखित निर्णय, निर्देशन र सुझावहरु सत् प्रतिशत नै कार्यान्वयन हुने गरेको देखिन्छ।
- नेपालमा सार्वजनिक लेखा समितिको प्रतिवेदनमा उल्लिखित निर्णय, निर्देशन र सुझावहरुको कार्यान्वयन हुन नसक्नु ठूलो समस्या रूपमा रहेको देखिन्छ।

५.३ सभापति र सदस्यहरूको भूमिका:

- असल आचरण, व्यवहार, ईमानदारिता, नैतिकता, निष्पक्षता, पारदर्शिता र जवाफदेहीतामा ध्यान दिनु पर्ने।
- काम तथा जिम्मेवारी प्रति सक्रियता देखाउनु पर्ने।
- सार्वजनिक हित र स्वार्थलाई सर्वोपरी ठानी निर्णय गर्नुपर्ने।
- कानूनसम्मत र प्रमाणगत आधारमा निर्णय लिने बानी बसाल्ने।
- दलीय स्वार्थभन्दा माथि उठेर निर्णय गर्ने।
- विषयवस्तु वा समस्याका बारेमा व्यापक अध्ययन र छलफल गरी समिति उपसमितिका बैठकमा तर्कयुक्त र प्रमाणयुक्त ढंगले प्रस्तुत हुने।
- सभापतिले समय समयमा सदस्य तथा सचिवालयका कर्मचारीहरूको कामको अनुगमन र रेखदेख गर्नु पर्ने।
- सभापतिले समितिलाई आवश्यक पर्ने जनशक्ति र साधनस्रोतको व्यवस्था प्रदेश सभा सचिवालयसँग समन्वय गरी मिलाउन पर्ने।
- कार्ययोजना बनाई बेरुजू फर्छ्यौट र अध्ययन तथा जाँचको काम समयमा नै सम्पन्न गर्ने/गराउने।
- समितिका निर्णय कार्यान्वयनको अनुगमन गरी तोकिएको समयमा नै सभामा प्रतिवेदन पेश गर्ने।

५.४ प्रदेश सभा सचिवालयको दायित्व र भूमिका:

- दक्ष, योग्य, सक्षम र सीपयुक्त व्यक्तिलाई समितिमा खटाउने।
- समितिमा आवश्यक साधनस्रोतको व्यवस्था गर्ने।
- समितिमा आईपर्ने हर समस्या समाधान गर्न सहयोग गर्ने, तथा सहजीकरण गर्ने।

५.५ सार्वजनिक लेखा समिति सचिवालयको दायित्व र भूमिका:

- बैठकको कार्यसूची निर्माण गर्ने।
- समन्वय र सहयोग, सूचना वा निर्णय सम्प्रेषण, सम्बन्धित निकायमा पत्राचार गर्ने।
- दर्ता, चलानी, फाईलिंग, तथा रेकर्डिंगको व्यवस्था गर्ने।
- समिति, उपसमितिको अध्ययनमा रहेका विषयबारे अध्ययन र विश्लेषण तथा सदस्यहरूलाई ब्रिफिंग गर्ने।

- प्रदेश सभा सचिवालयका पदाधिकारीहरुलाई समितिका काम कारबाही बारे समयमा नै जानकारी गराउने।
- महालेखापरीक्षकको कार्यालय लगायत विभिन्न मन्त्रालय तथा निकायसँगको सम्बन्ध सुदृढ गर्ने।
- सञ्चारजगतसँग अन्तरसम्बन्ध बढाउने र समितिका काम कारबाहीका बारेमा जानकारी गराउने।
- समिति, उपसमितिका काम फर्छ्यौट सम्बन्धी कार्ययोजना बनाई पेश गर्ने र निर्णय भए अनुसार कार्यान्वयन गर्ने/गराउने।
- कार्यसम्पादनका क्रममा निष्पक्षता, ईमानदारिता, नैतिकता, अनुशासन र जवाफदेहिता र असल आचरण र व्यवहार देखाउन अत्यावश्यक रहेको।

५.५ बेरुजू मापनका क्षेत्रहरु:

- बजेट अनुशासन
- सेवा प्रवाह व्यवस्थापन
- सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन
- राजस्व प्रशासन
- आन्तरिक नियन्त्रण, जिम्मेवारी र जवाफदेहिता
- प्रदेश तथा स्थानीय व्यवस्थापन
- संस्थान तथा स्वायत्त निकायको संचालन
- आयोजना व्यवस्थापन

५.६ बेरुजूका प्रकारहरु:

१. असुल गर्नु पर्ने: प्रचलित कानून/सम्झौता अनुसार/गणीतिय त्रुटीका कारण पाउने भन्दा बढी वा नपाउने भुक्तानी, घटी राजस्व असुल गरेको, शुल्क जरिवाना असुल नगरेको कारण राज्यलाई नोक्सान परेको, एउटै कामको लागि दोहोरो भुक्तानी, नगदी जिन्सी हिनामिना गरेको, अग्रीम कर असुल नगरेको, कानून वा सरकारले तोके भन्दा बढि वा दोहोरो पर्ने गरी पारिश्रमिक, भत्ता तथा सुविधा भुक्तानी, काम गरेको भन्दा बढि दिनको पारिश्रमीक भुक्तानी।

२. अनियमित: नियम कानूनको रित नपुर्याई खर्च गरेको, अधिकार नाघी कार्यक्रम तथा बजेट बेगर खर्च गरेको, निर्देशिकाले तोके भन्दा बढि कर्मचारी भर्ना गरी बढि खर्च गरेको, बोलपत्र बेगर सोझै खरिद गर्ने, एक प्रयोजनको लागि विनियोजित बजेट अर्कै प्रयोजनमा खर्च गरेको ।
३. प्रमाण/कागजात पेश गर्नुपर्ने: निर्णय, ठेक्का सम्झौता, विल भरपाई, नापी किताव, कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन बेगर भुक्तानी, राखुपर्ने अभिलेख नराखेको, जिन्सी आम्दानी नजनाएको वा अभिलेख पेश नगरेको, भुक्तानी बाँकीको प्रमाण पेश नगरेको, भ्रमण आदेश लगायत भ्रमणसँग सम्बन्धित कागजात नभएको, कार्यक्रम सञ्चालन भएको प्रमाण नराखेको, प्लेन टिकट पेश नभएको ।
४. जिम्मेवारी नसारेको: नगद, जिन्सी, राजस्व लगत, धरौटी जिम्मेवारी नसारेको वा घटी जिम्मेवारी सारेको ।
५. शोधभर्ना नलिएको: विनियोजन धरौटीवाट सापटी जनाई खर्च गरेकोमा शोधभर्ना नलिएको, वैदेशिक श्रोतवाट खर्च भएकोमा शोधभर्ना प्राप्त नगरेको ।
६. पेशकी बाँकी: कार्यक्रम सञ्चालन, भ्रमण ,निर्माण तथा सामान आपूर्ति प्रयोजनको लागि दिएको पेशकी फछ्यौट नगरेको, आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ बमोजिम म्याद ननाघेको पेशकीलाई बेरुजू नमानिने ब्यवस्था गरेको ।

५.७ बेरुजू फछ्यौट गर्ने उपायहरु:

जिम्मेवार व्यक्ति/कार्यालय प्रमुख/लेखा उत्तरदायी अधिकृतले निम्न अनुसार गर्न सक्ने:-

- प्रतिक्रिया दिएर
- प्रमाण जुटाएर
- नियमित गराएर
- असुल उपर गरेर
- मिन्हा दिएर
- सार्वजनिक लेखा समितिमा छलफल भै निर्णय भएर
- बेरुजू फछ्यौट समितिमा पेश गरी निर्णय भए बमोजिम
- न्यायिक निकायको फैसला वा आदेश
- ऐन, नियम, कानून, नीति र कार्य प्रक्रियामा सुधार गरेर

६. महालेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा छलफल प्रक्रिया:

६.१ पूर्व तयारी:

- ✓ समितिले आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना र कार्यक्रम बनाउने,
- ✓ बैठक पूर्व तयारी र बिषयगत अध्ययन परामर्शको लागि पर्याप्त पेशागत कर्मचारीको आवश्यकता पर्दछ,
- ✓ महालेखापरीक्षकबाट प्रतिवेदनको व्यहोरा बारे जानकारी लिने,
- ✓ सम्बन्धित मन्त्रालय मार्फत प्रतिवेदनमा उल्लिखित बेरुजुको आधार र प्रमाण सहितको लिखित र ईलोकट्रोनिक जवाफ जवाफ लिने र सबै सदस्यहरूलाई एक एक प्रति उपलब्ध गराउने,
- ✓ व्यहोरा र प्रतिक्रिया अध्ययन एवं बुझ्नको लागि लेखापरीक्षण गर्ने निकायसँग समन्वय गर्ने,
- ✓ क्षेत्रगत रुची, योग्यता र अनुभवको आधारमा छलफलका लागि उपसमिति गठन गर्ने र उपसमितिमा भरसक सबै दलको प्रतिनिधित्व गराउने,
- ✓ छलफलका बिषयलाई प्राथमिकिकरण गरी सम्भाव्य प्रश्नहरूको तयारी गर्ने।

६.२ छलफलको चरण:

- ✓ छलफलमा सम्बन्धित मन्त्रालयको सचिव र महालेखापरीक्षकको उच्च अधिकारीलाई आमन्त्रण गरी छलफल गर्ने, उनीहरूसँग बेरुजूका बारेमा आधारभूत प्रमाण र आधार पेश गर्न लगाउने, उनीहरू कै उपस्थितिमा कानून वमोजिम निर्णय गर्ने र यो निर्णय त्रिपक्षीय निर्णय हो र यसमा सबै पक्षको सहभागिता र स्वामित्व रहन्छ,
- ✓ लेखापरीक्षणले औल्याएका कतिपय बिषयहरू प्राविधिक प्रकृतिको हुने र तत्सम्बन्धी बिशेषज्ञता समितिमा नहुँदा बिषयगत/क्षेत्रगत बिज्ञको रोष्टर तयार गरी छलफल एवं जानकारी लिन सकिन्छ। म.ले.प.को कार्यालयको प्रतिनिधि उपस्थित गराउनु उपयुक्त हुने,

६.३ छलफलमा हुने सम्भाव्य निर्णय:

- ✓ स्थिति दर्शाउने सूचनामूलक व्यहोरामा निर्णय गर्न जरुरी हुदैन।
- ✓ कारण र प्रभावका आधारमा निर्णय लिने, दलीय र व्यक्तिगत स्वार्थलाई प्रश्रय नदिने,

- ✓ समिति, उपसमितिले निर्णय गर्दा वा काम कारवाही गर्दा सार्वजनिक हित र स्वार्थलाई सर्वोपरी मानी निर्णय गर्ने,
- ✓ उपसमितिले निर्णय गर्दा गम्भीर किसिमका र रकम हिनामिना सम्बन्धी विषयको बेरुजू सम्बन्धमा निर्णय गर्ने गरी समितिमा पेश गर्ने,
- ✓ समितिले कानून बमोजिम बहुमतको आधारमा निर्णय गर्न सक्ने व्यवस्था अपनाउने तर भरसक सर्वसम्मत् निर्णय गर्ने परम्परा बसाल्ने,
- ✓ महत्वपूर्ण र गम्भीर प्रकृतिका बेरुजू देखिए छलफलका लागि समितिमा सिफारिस गर्ने र अन्य बेरुजूको हकमा उपसमितिबाटै टुंगो लगाउने,
- ✓ असुल उपर गर्ने (समय तोकेर निर्णय गर्दा उपयुक्त हुने),
- ✓ कर्मचरी वा पदाधिकारीलाई कारवाही गर्न पर्ने महसुस भए निजको सेवा सुविधा सम्बन्धी कानूनले तोके बमोजिम कारवाही गर्न मन्त्रिपरिषद् र सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने,
- ✓ थप अध्ययन गरी पेश गर्नु पर्ने (अध्ययन समिति आफै वा सरकारलाई निर्देशन दिएर गरिन्छ),
- ✓ सम्परीक्षण गराउने (समय तोकेर निर्णय गर्दा उपयुक्त हुने)
- ✓ ऐन नियम, प्रणाली, नीति तर्जुमा वा पुनरावलोकन, कार्य प्रकृत्यामा सुधार गर्ने,
- ✓ गलत गर्ने हानि नोक्सानी पुर्याउनेलाई कारवाही गर्ने वा अनुसन्धान गर्ने निकायमा पठाउने,
- ✓ तोकिएको समयमै कार्य सम्पन्न गर्ने/गराउने,
- ✓ प्रतिवेदन तयार गरी समितिमा पेश गर्ने र अनुमोदन गर्ने/गराउने,
- ✓ समितिबाट अनुमोदन हुनासाथ सचिवालयले निर्णय कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित मन्त्रालय र महालखापरीक्षकको कार्यालयमा पठाउने,
- ✓ समितिको निर्णय कार्यान्वयनमा समस्या भए सम्बन्धित निकायबाट पुनरावलोकनको लागि अनुरोध भए आएका पुनरावलोकन गर्ने र यस पछि भएको निर्णय कार्यान्वयनको लागि पठाउने,
- ✓ सभामा प्रतिवेदन पेश गर्ने र एक दिन भए पनि प्रतिवेदन उपर सभामा छलफल गर्ने,

६.४ अनुगमनको चरण:

- ✓ उपयुक्त निर्देशन दिएर समितिले अनुगमन गर्ने हो। आफै कागजात मागेर परीक्षण गर्नु विशेषज्ञता र समयका दृष्टिले जोखिमपूर्ण हुन्छ।
- ✓ निर्णय कार्यान्वयन भए नभएको प्रगति विवरण लिने र कम्तिमा तीन-तीन महिनामा प्रगति प्रतिवेदनमाथि छलफल गर्ने,
- ✓ आफ्ना निर्णय र काम कारवाहीको छ-छ महिनामा पुनरावलोकन गर्ने,
- ✓ अन्तरसम्बन्ध: सार्वजनिक लेखा समितिले म.ले.प को कार्यालय बीच गहिरो अन्तरसम्बन्ध हुन्छ। समितिको सल्लाहकार एवं विशेषज्ञता प्रदान गर्न म.ले.प.को कार्यालयले काम गर्न सक्दछ। समितिले कुनै बिषयमा अध्ययन एवं प्रतिवेदन गर्न, सुझाव दिन सक्दछ। म. ले. प को संरक्षकको रूपमा समितिले काम गर्ने मान्यता छ।
- ✓ छलफलको अभिलेखन र सूचना प्रविधिको प्रयोग: छलफलको माइन्ट र सूचना सम्प्रेषणमा ध्यान दिनु पर्दछ, निर्णय भएका बिषयहरू कार्यान्वयनको अनुगमन गर्न समेत उपयुक्त अभिलेखन हुनुपर्दछ। निर्णयहरूको Digitilization भएमा अनुगमन गर्न सहज हुन्छ। निर्णयको कार्यान्वयन नभएमा समितिको अर्थ हुदैन। तर्सथ निर्णयको अनुगमनको लागि निश्चित समय छुट्याउनु पर्दछ।

७. महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७ बागमती प्रदेशमा बढि बेरुजू हुने मन्त्रालय र मन्त्रालयगत व्यहोरा:

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	मन्त्रालय	लेखापरीक्षण अड्डा	बेरुजू अड्डा				कुल बेरुजूको प्रतिशत	ले.प.अड्डाको तुलनामा बेरुजू प्रतिशत
			असुल गर्नुपर्ने	नियमित गर्नुपर्ने	पेस्की बाँकी	जम्मा		
१.	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१५४२८१०३	२९९३२	१५५८६८	३७५५७७	५६१३७७	५७.७५	३.६४
२.	सामाजिक विकास मन्त्रालय	३०२२२१४	१५८३६	१४०९८३	२६३१३	१८३१३२	१८.८४	६.०६
३.	भूमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	१६६८७१८	१८५१	५९९२७	७३७३६	१३५५१४	१३.९४	८.१२
४.	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२९६५८८५	३६९३	८६५७८	८२४	९१०९५	९.३७	३.०७
५.	अन्य	१५८२५२२३	३५	७८६	१५५	९७६	०.१०	०.०१
	जम्मा	३८९१०१४३	५१३४७	४४४१४२	४७६६०५	९७२०९४	१००	१००

अघावधिक बेरुजू

(रु. हजारमा)

प्रतिवेदन	लेखापरीक्षण अङ्क	बेरुजू अङ्क	प्रतिशत	पेस्की बाहेकको बेरुजू	पेस्की बाहेकको बेरुजू प्रतिशत
पहिलो, २०७५	२७४६२९	९७२	०.३५	९७२	०.३५
दोस्रो, २०७७	३९४७५४०९	९८७३९५	२.५०	५९०७९०	९.२९

मन्त्रालयगत व्यहोरा:

१. आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

- ✓ ३५ अर्ब ३३ करोड अनुमान, ३३ अर्ब ७७ करोड आम्दानी, २३ अर्ब ५९ करोड खर्च, १० अर्ब १८ करोड बचत,
- ✓ बचत बढ्दै गएको पहिलो वर्ष ७५ करोड बचत यो वर्ष १० अर्ब १८ करोड,
- ✓ बजेट बक्तव्यमा उल्लेख भएका नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको,
- ✓ सोधभर्ना हुने ऋणबाट रु.३ अर्ब ६५ करोड २४ लाख र शोधभर्ना हुने अनुदानबाट रु.७३ करोड ७८ लाख,
- ✓ आर्थिक वर्षको अन्तमा कार्यक्रम संशोधन र रकमान्तर,
- ✓ उपभोक्ता समितिबाट कार्य गराउँदा जनसहभागिता नचाहिने गरी निर्णय गरेको,
- ✓ ७० लाख भन्दा बढीको मर्मत सवारी साधन फर्निचर उपकरण लगायतको खरिद पटक पटक सोझै खरिद गर्ने गरी प्याकेज बनाएको,
- ✓ परामर्श सेवा अन्तर्गत आयोजना बैंक निर्माण र अनुगमन सफ्टवेयर खरिद र परियोजना बैंक पहिचान तथा सञ्चालन गर्नका लागि एक आयोजना विज्ञको लागि रु.६ लाख ९६ हजार खर्च। सफ्टवेयर प्रयोगमा नआएको,
- ✓ सम्पत्तिको एकीकृत विवरण तयार नभएको,

२. उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय

- ✓ तालुक निकाय अनुगमन र निर्देशनमा केन्द्रित हुनुपर्नेमा आयोजना कार्यान्वयनमा केन्द्रित,
- ✓ प्लास्टिकमुक्त प्रदेश कार्यक्रममा रु.१ करोड खर्च भएको तर नतिजा नदेखिएको,
- ✓ विज्ञान प्रयोगशाला प्रवर्द्धन कार्यक्रममा ५ विद्यालयलाई रु.१ करोड अनुदान तर अनुगमन नभएको,
- ✓ सवारी साधन खरिद सम्बन्धी मापदण्ड, २०७४ अनुसार महाशाखा प्रमुख र कार्यालय प्रमुखको लागि बढीमा ३० लाख रुपैयाँसम्मको सवारीसाधन उपलब्ध गराउन सक्ने

तर ६ थान सवारी साधन खरिद गरेकोमा रु.४५ लाख ५० हजार मापदण्ड भन्दा बढी खर्च गरेको,

- ✓ सफटवेयर खर्चमा लेखा तथा प्रतिवेदन प्रणालीमा रु.४ लाख ५२ हजार खर्च,
- ✓ परामर्श सेवा खर्च मन्त्रालयले कागज उद्योग स्थापना, जुस उद्योग, काष्ठ/हस्तकला उद्यम जस्ता विभिन्न क्षेत्रको अध्ययन तथा विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरेको उल्लेख गरी २४ परामर्शदातालाई रु.२ करोड १ लाख भुक्तानी गरेको,
- ✓ पर्यटन विकास आयोजनाले यो वर्ष रु.२ करोड १५ लाख १४ हजारको लागत अनुमान तयार गरी विभिन्न ४८ फर्मबाट सोझै परामर्श सेवा खरिद गरी रु.२ करोड ११ लाख १६ हजार खर्च गरेको,
- ✓ प्रदेश सरकार मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट स्वीकृत साना कृषि सडक निर्माण मर्मत तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७५ को परिच्छेद-४ को दफा ९ मा साना कृषि सडक निर्माण तथा मर्मतमा साझेदार संस्थाले १० प्रतिशत लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था। पर्यटकीय मार्ग घोषणा तथा विकास कार्यक्रम लगायतका कार्य विभिन्न ९७ उपभोक्ता समितिमार्फत गराई रु.२८ करोड २५ लाख भुक्तानी गरेकोले लागत सहभागिताको अंशको रकम समेत भुक्तानीले रु.२ करोड ८३ लाख बढी व्ययभार परेको,
- ✓ उपभोक्ता समितिलाई भू तथा जलाधार संरक्षण कार्यालयबाट तारजाली खरिदमा भुक्तानी,
- ✓ मन्त्रालयले गरिवी निवारणको लागि लघु उद्यम कार्यक्रम सञ्चालन गर्न संस्था छनौटका लागि तयार गरेको कार्यक्षेत्रगत शर्तमा ६ वा सो भन्दा बढी स्थानीय तह रहेका जिल्लाको हकमा लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७० अनुसार दुई वटा क्लष्टर हुने भएकोले सबैभन्दा बढी अंक प्राप्त गरी प्रथम हुने प्रस्तावकलाई पहिलो क्लष्टर र दोश्रो हुनेलाई दोश्रो क्लष्टरमा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि छनौट गरिने उल्लेख,
- ✓ नाफामुलक संस्थालाई अनुदान (बचत तथा ऋण सहकारी),
- ✓ सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति र वन कार्यालयले बिक्री गर्ने काठको मूल्य न्यून भएकोले खरिद गरी बाहिर बढी मूल्यमा बिक्री गर्नसक्ने जोखिम,
- ✓ जिल्ला वन कार्यालय, दोलखाले रु.६७ लाख ७६ हजार मूल्यका विभिन्न बिरुवाहरु २६ पटक टुक्रा-टुक्रा खरिद गरेको (सोझै खरिद),

३. भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

- ✓ रु.७७ करोड ७३ लाख अनुदान वितरण।तीनै तहको सरकारबाट कृषिमा अनुदान वितरण तर आयात बढेको,
- ✓ भूमि व्यवस्थापन कार्य प्रदेशमा सुरु नभएको,
- ✓ ११ हजार ५७७ सहकारी संस्था रहेको,
- ✓ कन्टिन्जेन्सी खर्च कार्यविधि बनाएर खर्च गर्नुपर्ने त्यसो हुन नसकेको,
- ✓ ९८ कृषि सडक निर्माण।रु.२८ करोड ४२ लाख खर्च।कृषि ज्ञान केन्द्रमा प्राविधिकको अभाव,
- ✓ चितवन लगायत ३ जिल्लाको २५ स्थानमा डीप बोरिङको उपभोक्ता समितिसँग सम्झौता गरेर मन्त्रालयबाट रु.२ करोड ३८ लाख भुक्तानी। ३ प्रतिशत जनसहभागिता रु.७ लाख १४ हजार नलिएको।ड्रिलिङको कार्य निर्माण व्यवसायीबाट गराएको,
- ✓ कार्यविधिमा आफ्नै स्वामित्वमा १५ रोपनी जग्गा हुनुपर्ने।१५ वर्षको लागि भाडामा लिएको जग्गामा बधशाला निर्माण,
- ✓ निजी कम्पनीहरुलाई रु.१ करोड ५० लाख अनुदान।अनुदान पद्धतिमा सुधार आवश्यक,
- ✓ दाना उद्योग स्थापना र सञ्चालनको लागि विभिन्न ३ संस्थालाई रु.१ करोड ६८ लाख अनुदान।कार्यविधि अनुसार स्वीकृति नलिई खर्च गरेको,
- ✓ डीप बोरिङ, शित भण्डार लगायतको लागि रु.२० लाखका भन्दा कमका २५ टुकामा लागत अनुमान बनाई प्रस्तावका आधारमा परामर्श सेवा खरिद गरेर रु.१ करोड ९७ लाख खर्च गरेको,
- ✓ साना कृषि सडक निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रममा मन्त्रालयले १४ उपभोक्ता समितिको नाम किटान गरी रु.४ करोड ५५ लाख ४० हजार बजेट निकासी दिएको,
- ✓ बाखा विकास फार्म चित्लाङ सञ्चालनमा ६१ लाख खर्च।विक्री आय ४ लाख।मोर्टालिटी दर ३३ प्रतिशत,

४. भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

- ✓ पुँजिगत अनुसन्धान तथा परामर्श खर्च अन्तर्गत खानेपानीतर्फ २ वटा परामर्श सेवामा रु.६८ लाख ४३ हजार खर्च गरेको छ भने बाँकी रु.१६ करोड ३१ लाख ३८ हजारको रु.२० लाख र रु.५ लाख भन्दा तलका १५५ टुकामा लागत अनुमान बनाई खर्च गरेको देखिएको छ,

- ✓ मन्त्रालयले खुल्ला रूपमा आशयपत्र माग गरी विस्तृत परियोजना प्रस्तावको छनौट तयार गर्दा लागत अनुमान भन्दा २४.१० देखि ३२.१६ प्रतिशतसम्म घटीमा कार्य भएको छ। तर सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७२ र ८२ बमोजिम परामर्श सेवा खरिद गरी लागत अनुमानकै हाराहारीमा रु.१६ करोड ३१ लाख ३८ हजार खर्च गरेको छ। खुल्ला रूपमा आशयपत्र माग गरी विस्तृत परियोजना प्रस्ताव तयार गर्दा न्यूनतम २४.१० प्रतिशत घटीमा सम्पन्न भएको छ। तर प्रतिस्पर्धा नगराई सिधै काम गराउँदा घटीको न्यूनतम प्रतिशतले रु.३ करोड ९३ लाख १६ हजार थप व्ययभार परेको,
- ✓ पुँजिगत अनुसन्धान तथा परामर्श खर्च अन्तर्गत यातायात पूर्वाधार निर्देशनालयले यो वर्ष रु.४ करोड ६४ लाख ८४ हजार लागत अनुमानको परामर्श सेवा ३५ वटा फर्मबाट रु.४ करोड ४० लाख ७० हजारको खरिद गरेर यो वर्ष रु.२ करोड ८६ लाख ३० हजार खर्च गरेको,
- ✓ जटिल प्रकृतिका कार्य उपभोक्ता समितिबाट गराएको,
- ✓ रु ८ करोड २४ लाख कन्टिन्जेन्सि खर्च। नियमित बजेट विनियोजन हुने शीर्षकहरुमै खर्च हुने। कार्यविधि बनाउनु पर्ने।
- ✓ क्रमागत आयोजनामा न्यून बजेट, खानेपानी उपभोक्ता समिति मार्फत खरिद,

५. सामाजिक विकास मन्त्रालय

- ✓ हस्तान्तरण प्रक्रिया स्वीकृत नभएकै अवस्थामा मन्त्रालयले संघीय कार्यालय प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् मध्ये क्षेत्रलाई रु.४२ करोड ३० लाख ७० हजार निकासा दिएको,
- ✓ मुख्यमन्त्री जनता स्वास्थ्य परिक्षण कार्यक्रम स्वीकृत कार्यविधिमा प्रतिव्यक्ति स्वास्थ्य परीक्षण खर्चबापत अस्पताललाई रु.२ हजार २ सय दिने उल्लेख। सफ्टवेयरमा अनलाईन सिष्टमबाट ६ हजार ७३७ लाभग्राहीले सेवा लिएको अभिलेख रहेको। अभिलेख अनुसार प्रतिव्यक्ति २ हजार २०० का दरले रु.१ करोड ४८ लाख २१ हजार खर्च हुने देखिन्छ। प्राप्त विवरण अनुसार ५ अस्पतालबाट रु.१ करोड ९६ लाख ९३ हजार खर्च भएको देखिएकोले नर्स भन्दा रु.४८ लाख ७१ हजार बढी खर्च लेखेको रकम एकीन गरी असुल,

- ✓ अनुदान वितरणको सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी सम्भाव्य सबै प्रत्यासीबाट निवेदन संकलन गर्ने र निश्चित आधारमा निष्पक्ष मूल्याङ्कन गरी अनुदान वितरण गर्नुपर्नेमा विभिन्न विद्यालय तथा सामुदायिक क्याम्पसहरूको नाम नै उल्लेख गरी शिक्षा निर्देशनालयले निकास दिनुपर्ने बाध्यात्मक अवस्था सिर्जना हुने गरी रु.८१ करोड २० लाख अनुदान निकास,

८. वार्षिक प्रतिवेदन, २०७७ मा देखिएको समग्र व्यहोरा

- संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान, राजस्व बाँडफाँड र गतवर्षको नगद समेत रु ३३ अर्ब ७७ करोड प्राप्त भएकोमा रु २३ अर्ब ६८ करोड खर्च भई रु १० अर्ब १८ करोड खर्च हुन नसकि प्रदेश संचित कोषमा बचत रहेको देखियो।
- प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई प्रदान गरेको सशर्त, समपुरक र विशेष अनुदान खर्च नभै बाँकी रु.१ अर्ब ६८ करोड मध्ये रु ८२ करोड फिर्ता भएको बाँकि रु ८४ अर्ब समेत फिर्ता हुनु पर्ने।
- बजेट कार्यान्वयन कमजोर रहेको, स्वीकृत बजेटको ५९.६३ प्रतिशत मात्र खर्च भएको।
- संघीय सरकारबाट प्राप्त हुनुपर्ने प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बापतको रकम आषाढ मसान्तसम्म प्राप्त भएको छैन।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार नभएको।
- प्रदेश र मातहतका ३४ कार्यालयले सामान खरिद निर्माण कार्य र परामर्श सेवा समेतमा रु.४२ करोड ३ लाख प्रतिस्पर्धा बेगर सोझै खरिद गरेको पाईयो।
- जटिल प्रकृतिका अधिकांशका कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराउने गरिएको, प्रतिस्पर्धा नहुने, कतिपय कार्यहरू पुन निर्माण ब्यबसायीबाट गराईने, श्रममुलक भन्दा मेसिन प्रधान कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराउने गरेको।
- परामर्शदाता राखेर अध्ययन परामर्शमा धेरै खर्च हुने गरेको।
- आयोजनाहरू बिस्तृत सर्वेक्षण ड्रईड, डिजाईन, लागत अनुमान तयार गरी कुल कार्य परिमाण, लागत र सम्पन्न हुने अवधि यकिन गरी स्वीकृति हुनुपर्नेमा सो प्रकृया पुरा नगरी सयौं योजनामा बजेट प्रस्ताव गर्ने, एक वर्ष बिनियोजन गर्ने अर्को वर्ष हटाउने गरेको देखिन्छ।

- संघ प्रदेश र स्थानीय तहबीच कार्यालय स्थापनामा दोहोरोपना देखियो। स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रबाट समेत कार्य हुने स्वास्थ्य कृषि प्रयोजनका लागि प्रदेश कार्यालय रहेका, संघबाट र प्रदेशबाट समेत पूर्वाधार निर्माणका कार्यालय रहेको सडक पूर्वाधार र सडक डिभिजन कार्यालय, खानेपानी सिँचाई तथा शहरी बिकासका कार्यहरूमा पनि दोहोरोपना देखिएको, एउटै सडकमा संघ र प्रदेशले ठेक्का लगाएको अवस्था।
- स्वीकृत दरबन्दीको तुलनामा ६४.६४ प्रतिशत पदपूर्ति भएको।
- अनुदान संस्कृति मौलाएको (कृषि, पशु, उद्योग, बन, पर्यटन क्षेत्रमा निजी निकायलाई समेत अनुदान दिईने) अनुदानको अनुगमन प्रभावकारी नभएको।
- स्थानीय तहले संकलन गर्ने दहत्तर बहत्तरको राजस्व बाँडफाँड गर्ने/नगर्ने द्विविधा रहेको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा संशोधन गरी स्थानीय संचित कोषमा जम्मा गर्ने ब्यबस्था गरेको, प्रदेश आर्थिक ऐनले गरेको दर तोकेको र प्रदेशलाई ४० सम्बन्धित स्थानीय तहले ६० प्रतिशत राख्ने ब्यबस्था गरेको, नेपाल सरकारले मापदण्ड तयार गरी बाँडफाँड हुने उल्लेख गरेको। प्रदेश कानून र मापदण्ड संघीय कानून विपरित देखिएको छ। बाँडफाँड गर्ने राजस्व भएमा संघीय कानूनले पनि सोही अनुसार ब्यबस्था गर्नुपर्ने। कतिपय स्थानिय तहले पठाउन छाडेको अवस्था छ।

९. बेरुजू फछ्यौटमा रहेका समस्याहरू

- ❖ एकै प्रकृतिको बेरुजू उपर उपसमितिहरूको निर्णयमा फरक फरक धारणा हुने गरेको,
- ❖ उही प्रकृतिको बेरुजूका सम्बन्धमा महालेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा फरक-फरक राय पेश भएको र स्पष्ट राय नआउने गरेको,
- ❖ एक भन्दा धेरै निकायसंग जोडिएको बेरुजू सम्बन्धमा एक निकायले अर्कोलाई दोष देखाउने गरेको,
- ❖ प्रतिवेदनमा उल्लिखित समस्या जटिल भए पनि उपलब्ध सिमित कागजी प्रमाणका आधारमा अधिकांश निर्णय लिने गरिएको (यथार्थता फरक हुन सक्ने),
- ❖ बेरुजू छलफलमा भाग लिन आउने लेखा उत्तरदायी अधिकारी पूर्ण तयारी साथ नआउने, समयमा बेरुजू फछ्यौट गर्ने कार्यमा उदासिनता देखाउने गरेको,
- ❖ धेरै जसो निर्णय उधारो हुने गरेको,

- ❖ पुराना बेरूजूहरू छलफलका लागि असान्दर्भिक भएको, सन्दर्भ बदलिएको,
- ❖ राज्य पुनर्संरचना हुँदा हस्तान्तरित कार्यालयमा बेरूजू बेबारिसे रहेको,
- ❖ विभिन्न राजनैतिक घटनाक्रमले गर्दा समितिले समयमै नियमित रूपमा छलफल गर्न सक्ने स्थिति नरहेको,
- ❖ बेरूजू छलफलका लागि क्यालेन्डर बन्न नसकेको,

१०. सुझावहरू तथा सिफारिस:

- अधिकार क्षेत्र अन्तरगत राजस्व संकलनको ब्यबस्था मिलाउने, संचित कोष हिसाब यथार्थ बनाउने।
- स्थानीय तहबाट वित्तीय प्रतिवेदन लिई एकीकृत गरी संघीय अर्थ मन्त्रालयमा पठाई सरकारको एकीकृत हिसाब तयार गर्न सहयोग गर्ने।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली चुस्त बनाउने।
- विद्युतीय खरिद प्रकृयाको अबलम्बन, खरिद योजना तयार गरी प्रतिस्पर्धात्मक तवरले खरिद गर्ने।
- उपभोक्ता समितिबाट श्रममुलक प्रकृतिका कार्य मात्र गराउने निर्देशिका तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने।
- कार्यालयको संख्या संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच दोहोरोपना नहुने गरी निर्धारण गर्ने र दरबन्दी अनुसार पदपूर्ति गर्ने। कार्यक्रमको दोहोरोपना अन्त्य गर्ने।
- आयोजना बैंक तयार गरी प्राथमिकताको आधारमा उपलब्धी समेतलाई विचार गरी बजेट विनियोजन गर्ने।
- खर्च गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने एवं बजेट अनुशासनको पालना, रकमान्तरलाई निरुत्साहन गर्ने।
- अधुरो आयोजनालाई पर्याप्त बजेट ब्यबस्था गरी सम्पन्न गर्ने ब्यबस्था मिलाउने।
- अनुत्पादक खर्च नियन्त्रण, अनुदानको अनुगमन एवं अनुदान प्रणालीलाई नतिजामा आबद्ध गर्ने।
- दिगो विकास लक्ष्य, मध्यकालिन खर्च संरचना र आवधिक योजना अनुरूप बजेट तर्जुमा गर्ने।

मा. न्हुक्षे नारायण श्रेष्ठ, सभापति, प्रदेश सभा सार्वजनिक लेखा समिति

मा. भरत कुमार शाह, सभापति, सार्वजनिक लेखा समिति, प्रतिनिधि सभा

मा. टंकमणि शर्मा दंगाल, महालेखापरीक्षक

सहभागी मा. सदस्यहरु, सार्वजनिक लेखा समिति